

Lietuvos ambasada Turkijos Respublikoje, Irano Islamo Respublikai ir Pakistano Islamo Respublikai

TURKIJOS AKTUALIOS EKONOMINĖS INFORMACIJOS SUVESTINĖ

2021-10-13

(Data)

DATA	PATEIKIAMOS INFORMACIJOS APIBENDRINIMAS	INFORMACIJOS ŠALTINIS	PAS TA BOS
Lietuvos eksportuotojams aktuali informacija			
10 07	Turkijos parlamentas vienbalsiai pritarė įstatymui ratifikuojančiam Paryžiaus susitarimą dėl klimato kaitos, kuriuo siekiama sumažinti šiltnamio efektą mažinančias emisijas pasauliniu lygiu. Turkija pereina į kitą įsipareigojimų lygį link švaresnės, sveikesnės aplinkos. Pranešama, kad Turkija turėtų gauti paskolų verte apie 3,1 mlrd. eurų tam, kad įgyvendintų Paryžiaus klimato susitarimo tikslus iš Pasaulio banko (2 mlrd. eurų), Vokietijos (virš 200 mln. eurų) ir Prancūzijos (virš 1 mlrd. eurų), neatsižvelgiant į šalies prašymą pakeisti statusą iš išsivysčiusių šalių į besivystančių grupę. Memorandumas dar nepasirašytas. Turkijos privačiam sektoriui pereiti prie žaliosios energijos padės ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (EBRD) bei Pasaulio banko Tarptautinė finansų korporacija.	https://www.dailysabah.com/business/energy/turkey-to-reportedly-get-36b-in-loans-for-paris-climate-goals	
10 04	Turkijoje išlieka potencialas didinti atsinaujinančių energijos šaltinių dalį energetikos struktūroje. 2021 pirmajame pusmetyje virš 9 proc. energijos gamina vėjo jėgainių parkai. Turkijos vėjo energetikos asociacijos (TWEA) parengtoje šalies vėjo energetikos statistikos sausio-birželio apžvalgoje pabrėžiama vėjo energijos gamybos svarba Covid-19 pandemijos sąlygomis. Per 6 mėn. pagaminta virš 13,7 mln. megavatvalandžių elektros energijos. Vėjo energetika gamina 10 585 megavatų (1280 megavatų daugiau 2021 Šiuo metu statomi 24 vėjo jėgainių parkai 926 megavatų galingumui.		
09 27	Siekiant suaktyvinti prekybą tarp Turkijos, Pakistano ir Irano, įvykdytas bandomasis krovinių pristatymas kelių transporto koridoriumi Islamabadas (Pakistanas) - Teheranas (Iranas) – Stambulas (Turkija).	Islamabad-Tehran-Istanbul Road Transport Corridor begins operation	

	<p>Kroviniai buvo gabenami Pakistano kompanijų vilkikais.</p> <p>Š.m pabaigoje planuojama atnaujinti Stambulas-Teheranas-Islamabadas krovininio šaudyklinio traukinio veiklą. Planuojama, kad visu maršrutu kroviniai galės atkelti per 14 dienų. Sąstatas vyktų 1850 km Turkijos teritorija, 2603 km – Irano teritorija, 1990 km – Pakistano teritorija. Pirmą kartą tokie vežimai pradėti dar 2009 m., tačiau 2011 m. buvo sustabdyti dėl nuolatinių vėlavimų Pakistane.</p>	<p>aa.com.tr</p>	
	<p>Turkija iki 2021 m. pabaigos sumažino iki „0“ importo mokesčius grūdams: kviečiams, rugiams, miežiams, avižoms, kukurūzams, avinžirniams, lęšiams, kt. Nuo 11 iki 6 proc. sumažintas kavos importo iš ES ir EFTA šalių mokesčiai.</p>		
	<p>Žemės ūkio ministras Pakdemirli informavo, kad Turkijos pirmasis vietos gamybos ir nacionalinis traktorius bus pradėtas masiškai gaminti nuo 2022 m. sausio mėn.</p>		
	<p>Dėl infliacijos augančių maisto produktų kainų, Turkijos valdžia bando įvairias priemones, pirmiausia sugriežtindama kainų kontrolę rinkoje ir kainų patikrinimą. Žemės ūkio kreditų kooperatyvai įpareigoti pateikti rinkai daugiau pigių maisto produktų. Pašto paslaugų įmonė PTT taip pat ėmėsi veiksmų per elektroninės prekybos sistemą „PttAVM.com“ įvairindama produktų asortimentą ir siūlydama pigesnius maisto produktus į namus, daugeliu atvejų pristatant nemokamai.</p> <p>Vyksta kainų inspekcijos supermarketuose, tačiau valdžia teigia, kad kovojant su pernelyg didelėmis kainomis, nepamirštama laisvosios rinkos principų.</p>	<p>https://www.haberler.com/ekonomi-ptt-de-ucuz-gida-harekati-baslatti-internetten-14441633-haberi/</p>	
	<p>Vienas didžiausių skambučių centrų Europoje, Prancūzijos „Webhelp“ Turkijoje plečia savo veiklą, atidarytas padalinys Ankaroje, paslaugas teikiamos Turkijos 6 didžiuosiuose miestuose. „Webhelp“ teikia verslo partneriams įvairias paslaugas, susijusias su socialine žiniasklaida, procesų skaitmenizavimu, technine pagalba, žmogiškųjų išteklių ir personalo procesų valdymu. Turkijos padaliniai įmonei svarbūs dėl verslo partneriams kuriamos pridėtinės vertės, aptarnaujant vietos ir užsienio rinkas. „Webhelp“ planuoja ir tolesnes investicijas Turkijoje (padvigubinti apimtis per 3-5 metus), taip pat daugiau dėmesio kreipti į Azijos ir Amerikos regionus.</p>	<p>Call center company opens new location in Ankara - Economic news (dha.com.tr)</p>	
	<p>Skelbiama, kad atlikta 47 proc. statybos darbų greitojo geležinkelio projekte Cerkezkoy-Kapıkule, einančio iš Stambulo iki sienos su Bulgarija. 530 mln. EUR kainuojančiam projektui ES skyrė 275 mln. EUR. Užbaigti statybas tikimasi iki 2023 m. gruodžio 31 d. Numatoma, kad ši geležinkelio trasa galės aptarnauti 3.4 mln. keleivių kasmet.</p>		

Lietuvos verslo plėtrai aktuali informacija

10 06	Turkijoje inicijuojama „Cold Chain Financing Support program“, kurią įgyvendins Smulkių ir vidutinių įmonių plėtros organizacija (KOSGEB), siekiant sumažinti daržovių ir vaisių atliekų kiekį. ES finansuojant atidarytas Žemės ūkio genomikos centras- gyvūnų ir augalų genomų tyrimų inovacijų centras.	https://www.haberler.com/ekonomi-ptt-de-ucuz-gida-harekati-baslatti-internetten-14441633-haberi/	
10 07	Turkijos valdžia pristato šalį kaip patikimą tiekėją pandemijos metu. Dėl tiekimo grandinių logistinių problemų pastebima, kad šalys ieško būdų kaip įsigyti reikalingų gaminių arčiau esančiose šalyse. Kitas valdžios įvardijamas Turkijos pranašumas yra kokybės, greičio ir žinių turėjimas eksportuojant į ES. Ateityje tikimasi, kad Turkija taps svaria gamybos baze. Ruošiamas naujas e-prekybos sektoriaus reglamentavimo teisės aktų paketas. E-prekybos dalis didmeninėje prekyboje Turkijoje išaugo nuo 15 proc. 2020 m. iki 17 proc. 2021 m.	Turkish gov't looks beyond its proximity to ramp up exports - Latest News (hurriyetdailynews.com)	
10 13	Aktyvi nekilnojamojo turto rinka. Turkijos statistikos instituto duomenimis, lyginant su praėjusiais metais rugsėjo mėn. 25.8 proc. išaugo nekilnojamo turto pardavimai užsienio piliečiams – jie nupirko 6.6 tūkst. objektų, kas sudarė 4.5 proc. visų pardavimų. Daugiausiai jų įsigyta Stambule (3 tūkst.), Antalijoje (1358 objektai), Ankaroje (408). Dažniausiai nekilnojamą turtą pirkė Irano (1323 objektai), Irako (990) ir Rusijos (540) piliečiai. Užsienio šalių piliečiai, kurie įsigyja nekilnojamojo turto ne mažesne kaip 250 tūkst USD (215 tūkst. EUR) verte Turkijoje, įgyja teisę gauti šalies pilietybę.	Record Number of Foreigners Buy House in Turkey (ftnnews.com)	
10 08	Turkijos nepriklausomi ekspertai, remdamiesi EK informacija, padarė išvadą, kad 2020 m. net 25 proc. visų iš šalies į ES eksportuotų maisto ir žemės ūkio produktų buvo netinkami, o 20 proc. buvo užkrėsti pesticidais, kurie draudžiami ES. Produktuose randama pesticidų, kurie yra uždrausti ir Turkijoje.	List of banned pesticides used in agriculture in Turkey - Bülent Şık - english (bianet.org)	
10 07	IKEA kompanija paskelbė apie planus perkelti į Turkiją dar daugiau gamybos, siekdama sumažinti atstumą nuo gamybos iki pardavimų rinkos bei transportavimo ir logistikos kaštus. 7 parduotuves šalyje turinti kompanija Turkijoje gamina tris kartus daugiau produkcijos (tekstilės, stiklo, metalo gaminius) nei importuoja.	IKEA, LPP to shift production to Turkey as investments pour in Daily Sabah	
10 01	Nuo spalio 1 d. įsigaliojo Turkijos ir EFTA (Islandija, Lichtenšteinas, Norvegija, Šveicarija) šalių sutartis dėl laisvos prekybos.		
	Zafer oro uosto operatoriaus bandymas parduoti šį provincijos oro uostą šalies Vakaruose (piečiau Stambulo) iliustruoja koncesinių projektų, kurie buvo įgyvendinti pagal PPP schemą, situaciją. Per paskutinius 15 metų tokių infrastruktūrinių projektų įgyvendinta daugiau nei už 140 mlrd. USD,		

	daugiausiai oro uostų, kelių, ligoninių statyboje. Kadangi šie projektai nepasiekia numatyto atsipirkimo lygio, ypač situacija blogėjo pastaruoju metu dėl covid-19, koncesioninkai patiria nuostolių, kuriuos turi kompensuoti valstybė. Jei padėtis nesikeis laikui bėgant, šalies finansams tai gali tapti rimta papildoma našta.		
Lietuvos turizmo sektoriui aktuali informacija			
10 07	2021 m. Kultūros ir turizmo ministerija tikisi sulaukti 25 mln. užsienio turistų ir gauti apie 20 mlrd. USD (17,24 mlrd. EUR) pajamų. 2020 m. pabaigoje dėl Covid-19 pandemijos Turkijos turizmo pramonė buvo susitraukusi iki 70 proc.		
09 24	Paskelbti Turkijos statistiniai duomenys apie atvykstančių į Turkiją turistų skaičių š.m. 01-08 mėn.	2021 (ktb.gov.tr)	
Bendradarbiavimui MTEPI ¹ srityse aktuali informacija			
10 05	Ankaroje, įgyvendinus ES projektą, atidarytas Žemės ūkio genomikos centras- gyvūnų ir augalų genomų tyrimų inovacijų centras, kuris veiks ir kaip verslo inkubatorius. Bus teikiama pagalba SVV, dirbančioms maisto technologijų srityje.	Agrigenomics Center opened to increase the production of high-tech food products - Livik	
Lietuvos ekonominiam saugumui aktuali informacija			
09 29	Irako naftos ministerija paskelbė apie prasidėjusias derybas dėl 970 km ilgio naftotiekio Kirkuk (Irakas)-Ceyhan (Turkija) remonto ir naftos tiekimo juo atnaujinimo. Naftotiekio veikla buvo sustabdyta 2014 m. po to, kai jis Irake nukentėjo nuo Daesh atakų.		
10 01	Nuo š.m. spalio 1 d. Turkijoje pradės veikti gamtinių dujų ateities sandorių birža. Tikimasi, kad ji padės dalyviams prognozuoti dujų kainas ir išvengti kainų skirtumo rizikų. Pažymima, kad smarkiai išaugusi gamtinių dujų kaina tampa didele našta nuo jų priklausančiai Turkijos pramonei. Spalio mėn. prognozuojamas 15 proc. dujų ir elektros energijos kainos augimas.		
	Dėl išaugusių kainų 2021 m. I pusmetį 41.3 proc. sumažėjo importuojamų LNG dalis (iki 6 mlrd. m3), jos sudarė tik 20 proc. visų gamtinių dujų importo (30.6 mlrd. m3). 2020 m. I pusmetį Turkija pirko 10.3 mlrd. m3 LNG. Pažymima, kad per metus LNG kaina išaugo nuo 4.5-5 USD už mmBtu iki 13-14 USD už mmBtu. LNG importuotos iš Alžyro (3.1 mlrd. m3), JAV (1.8 mlrd. m3), Nigerijos (1.1 mlrd. m3). Lyginant su pernai metais, šiemet Turkija neperka LNG iš Kataro.		

¹ MTEPI - moksliniai tyrimai, eksperimentinė plėtra ir inovacijos

Bendra ekonominė informacija		
10 14	<p><u>Centrinis bankas ir monetarinė politika.</u> Po Prezidento pokalbio su Centrinio banko vadovu S.Kavcioglu Prezidento dekretu atleisti du Centrinio banko vadovo pavaduotojai ir vienas Monetarinės politikos komiteto narys. Į Centrinio banko vicepirmininkus paskirtas Taha Cakmak (buvo Bankų reguliavimo ir priežiūros agentūros viceprezidentu, dirbo Ziraat banke), o Monetarinės politikos nariu – prof. Yusuf Tuna (buvo Stambulo komercijos universiteto rektoriaus patarėjas, verslo administravimo fakulteto narys).</p>	<p>CBRT to take risk-based approach amid volatile inflation: Kavcioglu Daily Sabah</p>
10 11	<p><u>Infliacija toliau auga.</u> Centrinis banko vadovas teigia, kad „toliau imasi monetarinė politikos priemonių infliacijai suvaldyti“, tai buvo paskelbta ir Turkijos parlamento Planavimo ir biudžeto komiteto nariams. 2021 09 vartotojų kainų infliacija augo šiek tiek mažiau nei tikėtasi 19,58 proc. (bet tai didžiausias augimas nuo 2019 03). TurkStat duomenimis, kainos per mėn. auga 1,25 proc.</p> <p>Turkijos liros kursas deja krenta toliau USD ir EUR atžvilgiu. Tačiau valdžia ramina, kad valiutos kurso keliamos rizikos yra valdomos ir susiję su infliaciją keliančiu maisto ir importuojamų prekių kainų kilimu dėl tiekimo grandinių trūkinėjimo ir išaugusios paklausos dėl panaikintų ribojimo priemonių dėl Covid-19. Centrinio banko vadovo nuomone, situacija gerės dėl augančių eksporto apimčių, didesnio turistų skaičiaus, taip pat mažėjančio aukso importo.</p> <p><u>Centrinio banko rezervai</u> išaugo 123,5 mlrd. USD (106,2 mlrd. EUR) ir teigiama, kad jie stabiliai didės.</p> <p><u>Prognozės.</u> TVF pakėlė Turkijos BVP augimo 2021 m. prognozę iki 9 proc. (buvo 5,8 proc.). OECD padidino 2021 m. šalies infliacijos prognozę nuo 16 proc. iki 17.8 proc., o BVP augimo prognozes nuo 5,7 iki 8,4 proc. Kitais metais infliacija numatoma 15,7 proc., o BVP augimas – 3,1 proc.</p> <p>Turkijos vyriausybė paskelbė 2021-2024 m. ek. Prognozes: 2021 m. BVP augimas 9 proc., 2022 m. – 5 proc. (9947 USD vienam gyventojui), 2023 m. (10703 USD vienam gyventojui) ir 2024 m. (11465 USD vienam gyventojui) – po 5.5 proc. Tikimasi, kad infliacija šių metų pabaigoje mažės iki 16.2 proc., 2020 m. – iki 9.8 proc., 2023 m. – 8 proc., 2024 m. – 7.4 proc. Pagal prognozes liros kursas toliau silpnės: 2021 m. - 8.3 liros/1 USD, 2022 m. – 9.27 liros/1 USD, 2023 m. – 9.77 liros/1 USD, 2024 m. – 10.26 liros/1 USD. Nedarbo lygis, kuris šiuo metu 12 proc., išliks aukštas: 2021 m. pabaigoje – 12.6 proc., 2022 m. – 12 proc., 2023 m. – 11.4 proc., 2024 m. – 10.9 proc.</p>	<p>ES atstovybė Turkijoje</p>

09 23	<p><u>Palūkanų norma.</u> Centrinis bankas netikėtai sumažino vienos savaitės repo palūkanų normą iki 18 proc. (visi tikėjosi, kad bus išlaikyti 19 proc., fiksuoti nuo kovo mėn.)</p>	<p>Turkish gov't looks beyond its proximity to ramp up exports - Latest News (hurriyetdailynews.com)</p>	
10 07	<p>Prekybos ministras Mehmet Mus NTV transliuotojui teigė, kad vyriausybė ieško galimybių toliau didinti eksportą (papildomai 80 mlrd. USD (68,8 mlrd. EUR) vertės) per „tolimųjų šalių strategijos“ įgyvendinimą. Šiuo metu valdžia šį strateginį požiūrį derina su verslo atstovais. Ministro teigimu, apie 65 proc. Turkijos eksporto apsiriboja 2000 km spinduliu. Apskaičiuota, kad užsienio šalių, kurios nutolusios daugiau kaip 8 tūkst. km nuo Turkijos, importo struktūroje turkiškų prekių dalis yra tik 0,25 proc. Šiais metais tikimasi, kad apie 55 proc. Turkijos metinės prekybos su Europos šalimis pasieks 210 mlrd. USD (180,6 mlrd. EUR) apimtį (įskaitant tiek ES šalis nares, tiek kitas Europos valstybes). Prekyba su Šiaurės Amerikos ir Azijos-Ramiojo vandenyno šalimis siekia 85 trilijonus USD (73,1 trilijoną EUR). Didinti eksportą į tolimesias rinkas bus siekiama per logistikos centrų su e-eksporto platforma integravimą. Turkija siekia diversifikuoti savo paslaugų eksportą, didinant sutarčių, sveikatos turizmo ir žaidimų vystymo sričių apimtį.</p>		
10 11	<p><u>Einamoji sąskaita.</u> Pirmą kartą šiais metais 08 mėn. fiksuotas 453 mlrd. EUR (528 mlrd. USD) einamosios sąskaitos perteklius, kai 2020 tuo pačiu metu buvo 3,5 mlrd. EUR biudžeto deficitas. Valdžia tikisi, kad tai turėtų paveikti kainų stabilumui. 12 mėn, kintamas sąskaitos deficitas sumažėjo iki 19,8 mlrd. EUR. Neįtraukus aukso ir energetinių išteklių, 2021 08 einamosios sąskaitos perteklius buvo 3,8 mlrd. EUR (2020 08 buvo 1,3 mlrd. EUR). Tai daugiausia įtakojo mažėjantis prekybos deficitas ir augančios paslaugų apimtys.</p> <p><u>Prekyba.</u> 2021 08 Užsienio prekybos prekėmis deficitas sumažėjo 2,2 mlrd. EUR palyginus su 2020 08 ir siekė 2,4 mlrd. EUR, kai prekyba paslaugomis augo 2 mlrd. EUR. Palyginus su 2020 08, ir siekė 3,5 mlrd. EUR, kelionių srityje augimas 2,9 mlrd. EUR.</p> <p>Rugpjūčio mėn. Turkijos eksportas pasiekė visų laikų mėnesio rekordą – 18.9 mlrd. USD, iš kurių 7.8 mlrd. USD (41 proc.) teko eksportui į ES.</p> <p><u>Investicijos.</u> 2021 08 fiksuotas 274 mln. EUR TUI sumažėjimas ir 1,1 mlrd. EUR portfolio investicijos.</p> <p><u>Nedarbas.</u> Nėra esminių pokyčių. TurkStat pranešė, kad 2021 08 nedarbas buvo 12,1 proc. įvertinus</p>		

09 14	<p>sezoninius darbus. Virš 15 m. buvo beveik 4 mln registruotų bedarbių, t.y. 11 tūkst daugiau nei 2021 07. Jaunimo nedarbas siekė 22,7 proc.</p> <p>Užimtumo lygis buvo 45 proc., vyrų užimtumas siekė 62,8 proc, moterų 27,5 proc. Daugiausia dirbančių – 21,5 proc. pramonės, 17,2 proc. žemės ūkio, 6,3 proc. statybų ir 55 proc. paslaugų sektoriuje.</p> <p>Darbo jėgos aktyvumo lygis išliko panašus, 51,2 proc., vyrų 70,4 proc., moterų 32,3 proc.</p> <p>Potencialios darbo jėgos užimtumo rodiklis (įvertinus dalinį užimtumą, potencialą darbo jėgą ir nedarbą) siekė 22 proc.</p> <p>Tarptautinis valiutos fondas Turkijai suteikė 4,5 mlrd. vertės specialiąsias skolinimosi teises (ekvivalentas 6,3 mlrd USD (5,4 mlrd. EUR)) pagal turimą šalies kvotą fonde (TVF skyrė didžiausią finansinę paramą palyginus su ankstesniais metais).</p> <p>Turkijos kreditų registravimo biuras ir Bankų veiklos reguliavimo ir priežiūros agentūra pranešė, kad š.m. birželio mėn. duomenimis, asmeninį kreditą buvo gavę 34 mln. (iš 85 mln.) Turkijos gyventojų, o bendra skolų suma sudarė 875 mlrd. lirų (apie 87.5 mlrd. EUR).</p> <p>Turkijos plieno eksportas 2021 m. sausio-rugpjūčio mėn. viršijo visų praėjusių metų plieno eksportą (12.6 mlrd. USD), pasiekdamas 13.2 mlrd. USD. Didžiausi Turkijos plieno importuotojai šiemet: Ispanija (865 mln. USD), Izraelis (830 mln. USD), Italija (757.5 mln. USD).</p> <p>Į paskelbtą <i>Engineering News Record's (ENR) 2022 Top 250 International Contractors</i> sąrašą pateko 40 Turkijos kompanijų. Didžiausias pajamas jos generavo Europoje (įskaitant Rusiją) – 8 mlrd. USD, Artimuosiuose Rytuose – 5.9 mlrd. USD. Šių kompanijų sąrašas: <i>Rönesans, Limak, Ant Yapı, Yapı Merkezi, Enka, Tekfen, Onur, TAV, Nurol, Esta, Gülermak, Aslan, Sembol, Kuzu, Kolin, Yüksel, Eser, IC İçtaş, Çalık, İlk, GAP, Polat Yol, Alarko, Dekinsan, Gürbaş, Tepe, Makyol, Metag, Üstay, Yenigün, Summa, Gama, NATA, Cengiz, MBD, Feka, IRIS, SMK, STFA, Doğuş.</i></p>	<p>Turkey receives \$6.3 bln under SDR from IMF Reuters</p>	
08 24	<p>Vyriausybė paskelbė apie parengtą planą AI (dirbtinio intelekto) srityje, kuriame keliamas tikslas iki 2030 m. sugeneruoti apie 13-14 proc. BVP augimo, o AI dalį šalies BVP pakelti iki 5 proc.</p>		

Kita ekonominiam bendradarbiavimui aktuali informacija		
	<p>Centralizuotas mugiu/konferenciju verslui kalendorius Turkijoje.</p> <p>Turkijoje vykstantys viesuju pirkimu konkursai (daugiausia informacijos turku k.)</p>	<p>https://www.expointurkey.org</p> <p>EKAP (Elektronik Kamu Alimlari Platformu) - Summary Contract Notice (kik.gov.tr)</p> <p>ihale Bilgileri.com - Anasayfa (ihalebilgileri.com)</p>

Parengė: patarėja Vaida Stankevičienė, vaida.stankeviciene@urm.lt

Tel. +90312447076

